

rar tota aquesta terra ---» a. 1598 (escriuen els patriotes de Perpinyà als de Bna.: RLR LX, 67).

I no és menys freqüent en construcció refl.: «dues o tres vegades s'esvellà Blanquerna aquella nit --- a la miça nuyt ---», Lluïl (Blanq., NCL. II, 19.2). «Dormint sens *esvellar-se*», Decam. v, § 4, 309.2f.; «Tancredi se *esvellà* e sentí ---» (estava adormit), id. IV, § 1, 233.35 (trad. si svegliò, ed. 1961, 252, 5); i en una altra novel·la la seqüència dels dos ens permet de notar el matís entre el verb present i *despertar*: «si yo dorm tu-m tocaràs tant fins que yo *m'esvelle*» (l'haurà de tocar molt, no n'hi ha prou que comenci a obrir els ulls), «tant fé que Ganno, qui dormia, *desperta*» VII, § 77, 414.2, 415.15 (traduït «mi svegli» i «Egano, che dormiva, *destò*», 442.10.3f.).

Desvetllament [Lacav.; Belv.; DBal.] fig. «una ortografia moderna --- per los continuats *desvetllaments* de las acadèmias literàrias», prefaci a l'ed. de 1820³ del Rector de Vallfogona (en castellà haurien posat *desvelos*). *Desvetllador*. Rar i només bal. *desvetlle*.

Revetllar, estrany al cat. central (tant *revetlla* com el verb, omès Lab., Vogel, DOrt. etc.) i poc generalitzat a les altres zones, amb sentit ben inconnex amb el del fr. *réveiller* i it. *risvegliare*. En el NE. (on hi ha contacte més o menys nítid amb *rebitllar*): «la vista de la persona a la que --- continuava atribuhint la font de ses desgràcies, li havia *revetllat* totes ses antigues antipaties», MrnVayreda (*Sang Nova* v, § 6, 379) i connectant amb aquells: «hi estava per moure tan rebombori qu'alarmava 'l país y *revetllava* a les autoritats», id. (*Puny.*, XII, 193 (153)); «*revetllar-se*: despertar-se, deixondir-se» a Camprodon, i allí mateix *revellosa* «berenada, gaudeamus» (DAG).

Sobretot n'hi ha els derivats. *Revetlla*, el recordo poc usat a Bna. en el primer quint del segle, després molt aplicat per evitar el castellanisme *verbena*: festa nocturna (St. Joan, St. Pere etc.), i després hi ha pres bones rels. El sentit en ús popular en el B. Empordà etc. (*la r̄obèlla*, Peratallada, 1958). També val. *Reveylla* en el Dicc. de Rims de JMarc, i *revelba* en el d'Aversó. En el P. Val. no en CRos ni Escrig 1851, però l'usa MGadea: «per la nit feha *revella* o serenata la música, y s'acabava la funció en una desparà, traca o castell de fòcs artificials» (*T. del Xè* I, 85). Però sobretot és balear, si bé no hi ha encara res d'això en els DFgra. ni DAmèn,

De les acc. insulars n'informa bé el DAG: ⁴ «mall. *revetla*: vigília; festa que se celebra la nit de la vigília d'algunes diades assenyalades, verbena»: «Molts ja hi van per sa *raveilla*, y passen la nit ballant, bevent vi y remugant rollets y bessons de metla», Fr. Peregrí Mulet; «Demà és sa festa de la Trinidad, patrona de ger-rés; y anit, a sa *reveilla*, toca treure es mot», *L'Ignorància*, n.º 49, 3. En els afores de Palma té reputació «Son Pixera, on hi feien com a *r̄ovèlles*» (Establiments, 1964).

Però encara és més generalitzat *revetler*, que el DAG. dóna com a propi de Manacor, i *revetlera* ibid.: «dona lleugera, amiga de festes i diversions». Amb la menció de Manacor, almenys vol dir que no és mot

d'ús mallorquí general, i es podria entendre que fa al·lusió precisament a AMAlcover, en els escrits del qual és retornello incessant. En les seves *Contarelles*, parla sovint de «*revetlers* y *revetleres*» (p. 41), «ab sons y canyes verdes anar a manar-la-s'en, y sa *revetlera*, que estava demunt es portal, que se ventava ---» (266). Cridà molt l'atenció a Spitzer, que n'aplega cites i hi fa interessants i vacil·lants conjectures (*LexikK*, 118).

Al BDLC XIII (1923) hom presenta *revetller* com ¹⁰ «ballador», i dóna més precisions sobre el significat; ja trobem *revetler* en la ploma del canonge en el BDLC IX (1917), 362; X, 50 etc. Uns cops li dóna un sentit elogiós de 'treballador, laboriós' (BDLC VIII, 82), i sovint *reveheret*, -*ereta*, referint-se a gent menuda: «una ¹⁵ *revellereta*» 'minyona' (BDLC XII, 14); parlant dels nois amb qui estudiava (!) la conjugació local: «Mn. Juan Aguiló --- nadiu d'allà, com tots aquells sis *revellerets*» (BDLC X, 51). És clar que no és d'ell sol: «Avui bufa el llevant! Avui, bufa!... Que no el sents an aquest *revetler*?... Per devés ses roques blaves hi pega de valent...», GCortès (*IdOr* VIII, 55). A Eiv., el verb ²⁰ +*revaletjar*: «no pogué amb ell per molt que hi va *revaletjar*», JnCastelló (Villangómez, *L. d'Eivissa*, 220).

Es perfecta fins a esdevenir desconcertant la coincidència amb l'angl. *réveller* 'home de gresca, de festes, d'orgies', *réveltry* 'folgues, xondanes', en l'origen *to rével*, documentat des del S. XIV, junt amb el substantiu *rével* significà «to be riotously festive» i s'està d'acord que és manllevat del fr. ant. *revele* 'revoltar-se', i també «rejoice noisily». Mentre que totes les aparences són que el mot mallorquí ve de *revetlla*, per tant de VIGILARE i no pas de REBELLARE. En dubtaríem? O no descartem que hi hagi una mica de tot? Cf. Ciutadella *ravaleta* «conversa d'algunes persones per passar el ³⁰ temps: tertúlia» (Moll, *Misc. Alcover*, 455).

CULTISMES: *Vigilar* [Belv.]; el DAG. en dóna una cita gironina de 1429, però en el sentit de 'vetllar en una església'. Encara que en tinguem poca documentació, el cat. és la llengua romànica on aquest llatínisme ha pres més amplex i fondes arrels (fora del port. *vigiar*, però aquest tanmateix sembla mot de nivell popular i hereditari): «avuy vora la Tet ressona, / ple 'l castell d'Arrià d'estocs y llances / --- / En son palau de Cornellà està Guifre / y ací Gentil *vigila*, d'avancada, / si cap ombra travessa les boscuries, / si s'encén en lo bosc cap alimara», *Canigó* II, v. 18. «*Vigila*, esperit, *vigila*, / no perdís mai el teu Nord / ---», Maragall (*Excelsior*, O. C., 130).

Vigilant [Lacavalleria]; el diccionari *AlcM* el cita ja de les *Faules d'Isop* (1575?), però l'atribució que en fa a Muntaner és enormement anacrònica: la frase que en cita és d'un títol que posaren els arxivers de l'A. C. A. al capítol 3 de la *Crònica* (res d'això no hi ha en el text de Muntaner, eds. Casac., Bof. etc.). ³⁵ *Vigilantment* [c. 1673, Pseudo-Boades, DAG.]. *Vigilància* [1487, *AlcM*, Belv.]. *Vigilació* [Lluïl]. *Vigilantiu*. *Vigil*, llatínisme cru [S. xv, *CoDoACA* XXII, 134], ll. *vigil* 'vigilant'; *pervigil*. *Vijola* festa jueva de Circumcisó, S. xv (Carbonell, *CoDoACA* XXVIII, 173, DAG.), sembla ser-ne forma mig romanitzada, al·ludint